

שעשועים בגילוי הנפלא של רב עמרם גאון

תיקנו לומר ברכת כהנים אחר ברכות התורה ללמדנו שהעוסק בס' מסכתות זוכה לס' אותיות בברכת כהנים

לאשתנו". וכן שנינו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה". הנה כי כן מי הוא זה כאהרן הכהן שהיה שלם בתכלית השלימות במדת השלום: "אוהב שלום ורודף שלום", על כן לו נאה לברך את ישראל בברכת כהנים המסתיימת בשלום.

ועתה בא וראה כי על פי האמור יפתח לנו פתח לבאר נוסח הברכה שמברכים הכהנים על מצות ברכת כהנים, כמבואר בגמרא (סוטה לט.) ונפסק להלכה בטור ובשלחן ערוך (או"ח סימן קכח סעיף יא): "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קידשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה". והנה מה שמברכים על שנתקדשו "בקדושתו של אהרן" מבואר היטב, שהרי כל קדושת הכהנים היא בזכות היותם בני אהרן הכהן, ובפרט ברכת כהנים שכתוב בה מפורש: "דבר אל אהרן ואל בניו לאמר". אולם מנין המקור שנצטוו "לברך את עמו ישראל באהבה".

לפי האמור יש לומר ביאור הברכה: "אשר קידשנו בקדושתו של אהרן", ללכת בדרכו להיות כמוהו: "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", שכפי המבואר זכות זו עמדה לו לאהרן שקיבל את המצוה לברך את ישראל בברכת השלום, ועל ידי שנתקדשו בני אהרן הכהנים בקדושתו ללכת בדרכו, "וצונו לברך את עמו ישראל באהבה", שכל ישראל ילכו בדרכו של אהרן להיות אוהב שלום ורודף שלום, שמטעם זה ברכת הכהנים מסתיימת בברכת "וישם לך שלום".

יומתק להבין בזה מה שהביא ב"שלחן ערוך הרב" (הלכות נשיאת כפים סעיף יט) [הובא גם ב"משנה ברורה" (או"ח סימן קכח ס"ק לז)], ומקור הדבר בזוהר הקדוש (פרשת נשא קמז): "כהן השונא את הציבור או הציבור שונאים אותו, סכנה היא לכהן אם ישא את כפיו, ולכן יצא מבית הכנסת, ועל זה תיקנו לברך את עמו ישראל באהבה". לפי האמור הביאור

כעבדא קמיה מאריה נראה להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, לבאר הקשר בין העסק בשישים מסכתות בתורה שבעל פה לשישים אותיות בברכת כהנים, על פי מה שנשים לב לבאר הטעם שבחר הקב"ה באהרן ובניו הכהנים לברך את ישראל. ונראה לבאר הענין בזה על פי מאמר המדרש בפרשתנו (במדב"ר יא-ז):

"רבי שמעון בן חלפתא אמר, גדול שלום שאין כלי מקבל ברכה אלא שלום, שנאמר (תהלים כט-יא) ה' יברך את עמו בשלום, אף בברכת כהנים אחר כל ברכות סיימן בשלום וישם לך שלום, לומר שאין הברכות מועילות כלום אלא אם כן שלום עמהם".

ביאור הדברים, כי מאחר שהשלום הוא הכלי היחיד לקבל את הברכה, נמצא כי כל הברכות יש להן ערך רק אם יש שלום, אבל אם אין שלום הרי זה דומה למי שהולך לשאוב מים מן הבור עם כלי שהוא מלא חורים וסדקים, שאין הכלי יכול להכיל את המים אלא הכל נשפך לארץ. לכן סיים הקב"ה ברכת כהנים בברכת השלום: "וישם לך שלום", כי כלל גדול (ברכות יב): "הכל הולך אחר החיתום". ואם יש שלום בישראל יש להם כלי מחזיק ברכה, להחזיק בו כל הברכות הטמונות בברכת כהנים.

ברכת כהנים בזכות אהרן: "אוהב שלום ורודף שלום"

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה הטעם שבחר הקב"ה באהרן ובניו לברך את ישראל בברכת כהנים, שהרי כלל גדול שנינו בגמרא (בבא מציעא קז): "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים". נמצא לפי זה כי כדי לברך את ישראל בברכת שלום, צריך המברך עצמו להיות תחילה שלם במדת השלום.

והנה מקרא מלא דיבר הכתוב (במדב"ר כ-כט): "ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל". ופירש רש"י: "כל בית ישראל, האנשים והנשים, לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש

בפרשתנו פרשת נשא דבר בעתו מה טוב להתבונן על מצות עשה של ברכת כהנים (במדב"ר ו-כב):

"וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל אהרן ואל בניו לאמר, כה תברכו את בני ישראל אמור להם, יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום, ושמך את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

על החשיבות הגדולה של ברכת כהנים יש ללמוד ממה שקבעו חכמינו ז"ל לומר ברכות אלו בכל יום בבוקר מיד אחרי ברכות התורה, והטעם לכך הוא משום שיש ענין גדול ללמוד תורה מיד אחרי ברכות התורה בלי הפסקה, לכן תיקנו ללמוד מיד בתורה שבכתב בפסוקים אלו של ברכת כהנים, ובתורה שבעל פה במשנה (פאה פ"א מ"א): "אלו דברים שאין להם שיעור".

והנה מה שתיקנו ללמוד דוקא משנה זו במסכת פאה, הרי ברור שהטעם לכך הוא משום שבמשנה זו מפורשת המעלה הגדולה של לימוד התורה: "ותלמוד תורה כנגד כולם", אולם ממה שבחרו מכל התורה שבכתב ללמוד דוקא מצוה זו של ברכת כהנים, משמע שברכות אלו יש להן חשיבות מיוחדת הקשורה לכל התורה כולה.

גדול השלום שהקב"ה סיים בו ברכת כהנים

פתח דברינו יאיר במה שביאר בסידור רב עמרם גאון, הטעם שבחרו ללמוד מצות ברכת כהנים מיד אחר ברכות התורה, על פי הידוע שישנן שישים מסכתות בתורה שבעל פה, כמבואר במדרש רבה על הפסוק (שיר השירים ו-ח): "שישים המה מלכות, אלו שישים מסכתות של הלכות". והנה בברכת כהנים ישנן שישים אותיות כנגד שישים מסכתות בתורה שבעל פה, ללמדנו שכל העוסק בשישים מסכתות זוכה להתברך בברכת כהנים שיש בה שישים אותיות, לכן תיקנו ללמוד מצות ברכת כהנים מיד אחרי ברכות התורה.

בזה כי אוי לו לכהן שמחשבות השנאה סותרות לברכה של "וישם לך שלום".

אי אפשר לזכות לתורה רק בזכות השלום

בדרך זו במסילה נעלה לברר מקחו של צדיק רב עמרם גאון, שבחרו חכמינו ז"ל ללמוד את המצוה של ברכת כהנים מיד אחרי ברכות התורה, כי בזכות העסק בשישים מסכתות בתורה שבעל פה זוכים לברכת כהנים שיש בה שישים אותיות, על פי מה שנשים לב להתבונן שאי אפשר לזכות להשגות התורה רק בזכות השלום, כמו שכתוב (תהלים כט-יא): "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". וכן כתוב (משלי ג-ז): "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".

וכן מצינו במתן תורה שלא נתן הקב"ה את התורה לישראל עד שהתאחדו יחד כאיש אחד בלב אחד, כמבואר במדרש (ויק"ר ט-ט): "גדול השלום שבכל המסעות כתיב ויסעו ויחנו [בלשון רבים], נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו כולם לפני הר סיני נעשו כולם חנייה אחת, הדא הוא דכתיב (שמות ט-ב) ויחן שם ישראל, ויחנו שם בני ישראל אין כתיב כאן, אלא ויחן שם ישראל". והיינו כמו שפירש רש"י (שם): "כאיש אחד בלב אחד".

וכן מבואר במדרש (במדב"ר יא-ז): "גדול השלום שניתן לאוהבי תורה שנאמר שלום רב לאוהבי תורתך, גדול השלום שניתן ללומדי תורה, שנאמר (ישעיה נד-ג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך". כי בלי שלום אי אפשר לזכות לתורה. נפלא להבין בזה מה שסיים רבינו הקדוש את כל ששה סדרי משנה בברכת השלום (עוקצין פ"ג מ"ב): "אמר רבי שמעון בר חלפתא, לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

הנה כי כן יאירו עינינו להבין מה שבחרו חכמינו ז"ל ללמוד ברכת כהנים מיד אחרי ברכות התורה, כי שני הדברים קשורים זה בזה בקשר אמיץ בלי ימוט, שבזכות ברכת השלום של בני אהרן אוהב שלום ורודף שלום, זוכים לתורה שדרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. וזהו שכתוב (מלאכי ב-ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא".

ס' אותיות בברכת כהנים ס' מסכתות רמז נפלא לשלום שרמוז באות ס'

הנה מה טוב ומה נעים להוסיף פרפרת נאה לדברי רב עמרם גאון, שהסמיכו חכמינו ז"ל מצות ברכת כהנים לברכות התורה, ללמדנו שבזכות העסק בס' מסכתות זוכים לברכת כהנים שיש בה ס' אותיות, על פי מה ששנינו במשנה (תענית כו): "לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב".

הקב"ה בחר באהרן שהיה "אוהב שלום ורודף שלום" לברך את ישראל ברכת כהנים "וישם לך שלום"

ברכת כהנים: "וצונו לברך את עמו ישראל באהבה" כדי שיוכלו לברך גם את ישראל בברכת השלום

מדרשו: ג' ברכות הכהנים "יברכך" "יאר" "ישא" בזכות ג' האבות הקדושים, "וישם לך שלום" כנגד יעקב אבינו

יעקב אבינו שמדתו תפארת הכלולה מחסד ומדין עושה שלום בין החסד של אברהם לדין של יצחק

בתולת ישראל... אמר רב נחמן בר יצחק, אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש, שנאמר (תהלים קמה-יד) סומך ה' לכל הנופלים".

נמצינו למדים מזה כי האות נ' רומזת על נפילתם של ישראל בגלות, ואילו האות ס' רומזת על מה שהקב"ה ס'ומך את ישראל להקים אותם בגאולה העתידה. וכתב ה"בני יששכר" (כסלו-טבת מאמר ד אות ב) לבאר בזה תיבת נ"ס, כי מתחילה כשיש עת צרה ליעקב הרי זו בבחינת אות נ' נפילה, אולם כאשר הקב"ה מושיע להם באות ס' בבחינת "סומך ה' לכל הנופלים", נעשה מזה צירוף נ"ס השילוב של האות נ' עם האות ס'.

ונראה לבאר ענין האות נ' שרומזת על נפילתם של ישראל, לעומת האות ס' שרומזת על סמיכתם של ישראל, על פי המבואר בגמרא (יומא ט): כי בית המקדש השני חרב בעוון שנאת חינם, ומזה נשכיל להבין כי כדי לקרב את הגאולה השלמה, צריך לתקן את העוון של שנאת חנם על ידי שיהיה שלום בישראל.

וזהו הטעם שעתידי הקב"ה לשלוח את אליהו הנביא לפני הגאולה כדי לעשות שלום בישראל, כמו ששנינו במשנה (עדויות פ"ח מ"ז): "הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרוב... אלא לעשות שלום בעולם, שנאמר (מלאכי ג-כג) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו', והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". כי הגאולה העתידה תבוא על ידי שלום שהוא תיקון לשנאת חנם שהחריבה את בית מקדשנו.

הנה כי כן ירווח לנו להבין הטעם שהאות נ' היא רמז על נפילתם של ישראל בגלות, כי הצורה של האות נ' היא עיגול השבור למחצה, לרמז שנשבר העיגול של שלום על ידי העוון הגדול של שנאת חינם, והתיקון על כך הוא האות ס' שהיא עיגול שלם בלי שום שבר, לרמז על השלום שיש בישראל בבחינת עיגול, שכולם שווים ואין אחד מתקנא בהצלחת חברו, ובזכות זה יזכו לגאולה בבחינת: "סומך ה' לכל הנופלים".

ופירש הרה"ק מאפטא זי"ע ב"אוהב ישראל" (ט"ו באב) בדרך רמז, על פי מה ששנינו בגמרא (תענית לא): "עתידי הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר (ישעיה כה-ט) ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו".

וביאר בדברי קדשו ענין המחול שיעשה הקב"ה לצדיקים, על פי הידוע שכל צדיק יש לו דרך מיוחדת בעבודת ה' משלו, ואף שהן נראות כדרכים שונות זו מזו, אבל באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי כל אחד יש לו תפקיד מיוחד לתקן בעולם הזה. והנה המחול הוא עיגול שכל המשתתפים בו שווים, ואין אחד עומד לפני חברו.

הנה כי כן זהו הענין שיעשה הקב"ה מחול לצדיקים לעתיד לבוא, כדי להראות בכך שכל הצדיקים שווים לפניו, כי כוונתם לעבוד את ה' לשם שמים כל אחד לפי דרכו, לכן הוא יושב ביניהם באמצע העיגול וכולם מראים עליו באצבע, כדי לרמז בכך שכל אחד מהצדיקים נתכוון במעשיו לשם ה', שהוא הנקודה המרכזית שבאמצע העיגול.

וזהו שרמזו חכמינו ז"ל באומרם: "לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב", כי האות הט"ו מהאל"ף ב"ית היא אות ס' שהיא עגולה, ורומזת על המחול שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים לעתיד לבוא כדי להראות שכולם שווים, והוא היום טוב היותר גדול מכל הימים טובים, כשתהיה אחדות בין כל הצדיקים שכולם שווים בעיגול עכדה"ק.

"סומך ה' לכל הנופלים" באות ס' שהיא רמז על שלום

דבר בעתו מה טוב להעלות על שלחן מלכים כי על פי האמור יפתח לנו פתח לבאר מאמר חכמינו ז"ל בגמרא (ברכות ד): "אמר רבי יוחנן, מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי [באשרי יושבי ביתך, כל פסוק מתחיל באות אחת מכ"ב אותיות האל"ף ב"ית מלבד אות נ'], מפני שיש בה מפתן של שונאי ישראל, דכתיב (עמוס ה-ב) נ'פלה לא תוסיף קום

תפארת שהיא כלולה ממדת החסד של אברהם ומדת הדין של יצחק. והנה מבואר בתיקוני זוהר (הקדמה ו.י): "אורייתא דאיהי תפארת דמיניה נפקת". פירוש, התורה היא תפארת שממנה יצאה התורה. ומצינו מקור לכך בגמרא (ברכות נח.): "והתפארת זו מתן תורה". הנה כי כן מבואר הטעם שזכה יעקב אבינו בתואר "עמוד התורה", בזכות שעבד את ה' במדת תפארת שמשם יצאה תורה.

ונראה לבאר הקשר בין התורה למדת תפארת, על פי יסוד גדול בענין מה שמצינו בתורה הלכות לקולא והלכות לחומרא, שכל הקולות הן מצד מדת החסד וכל החומרות הן מצד מדת הדין. דבר זה למדנו מדברי רבינו האריז"ל (פרי עץ חיים שער עולם העשיה פ"ו) שמבאר בדברי קדשו כי מדת "קל וחומר" כלולה מב' מדות חסד ודין, "קל" הוא מדת החסד כי הקולות הן מצד החסד, ואילו "חומר" הוא מדת הדין כי החומרות הן מצד הדין.

הנה כי כן מבואר היטב הקשר בין התורה למדת תפארת, כי כמו שמדת תפארת כלולה ממדת החסד ומדת הדין, כן התורה כלולה מב' מדות אלו, קולות מצד מדת החסד וחומרות מצד מדת הדין. וזהו גם כן הטעם שזכה יעקב אבינו להיות עמוד התורה, בזכות שעבד את ה' במדת תפארת הכלולה ממדת החסד ומדת הדין.

מעתה יאירו עינינו להבין מה שהשיב הקב"ה לאומות העולם הטעם שזכו ישראל לקבל את התורה: "הביאו לי ספר יוחסין כשם שבני מביאין", כי בהיותנו מזרעם של האבות הקדושים אברהם יצחק יעקב שמדתם חסד גבורה ותפארת, זכינו לקבל את התורה שהיא מדת התפארת הכלולה מהקולות של מדת החסד ומהחומרות של מדת הדין.

ג' ברכות כהנים בזכות ג' האבות הקדושים

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הקשר בין ברכות התורה לברכת כהנים, על פי מה שתיקנו לומר בחזרת השליח ציבור בתפלת שחרית: "אלקיני ואלקי אבותינו ברכנו בברכה המשולשת בתורה". וביאר ה"אבודרהם" הכוונה בזה: "ומזכיר זכות אבות שהם שלשה, לפי שהשלש ברכות חלות בזכותן, ואמר משולשת כי הם שלשה פסוקים".

וכן כתב "בעל הטורים" בפרשתנו כאן: "ויברך, בזכות אברהם דכתיב ביה (בראשית כד-א) וה' ברך את אברהם בכל... יאר, כנגד יצחק שראה בעקידה ומת, והאיר הקב"ה את עיניו והחיהו... ישא, כנגד יעקב, דכתיב (בראשית כט-א) וישא יעקב רגליו, וכתוב ביה (שם כח-כא) ושבת בשלום".

ומקור הדבר במדרש (בר"מ-ה) כי מה שאמר הקב"ה: "כה תברכו את בני ישראל", רמז בזה

אוהב ישראל: "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים" בצורת אות ס' שכולם שווים באחדות גדולה

"לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב"ב" רמז על האות הט"ו באלף בית שהיא ס' כשיש אחדות בישראל

הקשר בין ס' מסכתות בתורה שבעל פה לס' אותיות בברכת כהנים, כי בזכות השלום זוכים לשתייהן יחד

"סומך ה' לכל הנופלים", האות נ' שהיא ס' שבורה גורמת נ'פילה והתיקון הוא האחדות בבחינת אות ס'

לישראל בזכות ג' אבות הקדושים, כמבואר במדרש ילקוט שמעוני (פרשת במדבר סימן תרפד) על הכתוב (במדבר א-ב): "שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם".

"בשעה שקיבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם, שנאמר (תהלים צ-ז) הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאין (במדבר א-ח) ויתלדו על משפחותם, לכך מנאם בראש הספר הזה... וידבר ה' במדבר סיני שאו את ראש כל עדת בני ישראל, שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן".

וזהו ששינו בגמרא (שבת פח.): "ברוך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי". ופירש רש"י: "אוריין תליתאי, תורה נביאים וכתובים, לעם תליתאי כהנים לויים וישראלים". ובפירוש רב ניסים גאון (שם) כתב: "והוסיפה ההגדה בדבר זה", כי "לעם תליתאי" הכוונה בזה שהם בני ג' האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ולפי המבואר הכוונה בזה שבזכותם קיבלו ישראל את התורה.

ונראה לבאר הטעם שזכינו בתורה בזכות ספר היוחסין בהיותנו בני האבות הקדושים, על פי מה ששינו במשנה (אבות פ"א מ"ב): "על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". מבאר בזוהר הקדוש (פרשת ויצא קמו): כי שלוש האבות הקדושים הם שלשה עמודים אלו: "התורה דא יעקב, העבודה דא יצחק, גמילות חסדים דא אברהם". נמצינו למדים מזה כי יעקב אבינו הוא עמוד התורה.

יעקב אבינו מדתו תפארת שהיא התורה הקדושה

ויש לבאר הענין שזכה יעקב אבינו להיות עמוד התורה, על פי מה שידוע כי אברהם אבינו עבד את ה' במדת החסד, יצחק אבינו עבד את ה' במדת הדין, ואילו יעקב אבינו עבד את ה' במדת

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הקשר הנפלא בין ס' מסכתות שיש בתורה שבעל פה ובין ס' אותיות שיש בברכת כהנים, כי בתורה שבעל פה יש ס' מסכתות לרמז שאין התורה נקנית אלא בדיבור חברים, שיש ביניהם שלום בבחינת העיגול של האות ס' שאין אחד מרגיש שהוא גדול מחבירו. לפי זה יומתק להבין ביתר שאת הטעם שסיים רבינו הקדוש את ס' המסכתות במשניות במאמר: "לא מצא הקב"ה מחזיק ברכה לישראל אלא השלום", ללמדנו שאין התורה נקנית אלא בשלום בבחינת אות ס', ובזכות זה נזכה לגאולה בבחינת "סומך ה' לכל הנופלים".

וזהו גם כן הענין שיש בברכת כהנים ס' אותיות, כי ברכת כהנים ניתנה לאהרן ובניו הכהנים, ההולכים בדרכו להיות אוהבי שלום ורודפי שלום, לכן היא מסתיימת בברכת שלום: "וישם לך שלום", והרי זו בבחינת האות ס' שהיא רמז על השלום השורר בישראל, שבזכות השלום והאחדות: "סומך ה' לכל הנופלים". ויש להוסיף כי מטעם זה יש בברכת כהנים ט"ו תיבות שיש בהן ס' אותיות, לרמז על הפירוש של ה"אוהב ישראל" במאמר: "לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב", שהאות הט"ו באלף"ף ב"ת היא האות ס'.

הנה כי כן זהו ביאור דברי רב עמרם גאון, שתיקנו חכמינו ז"ל ללמוד ברכת כהנים מיד אחרי ברכות התורה, ללמדנו שהעוסק בתורה שבעל פה שיש בה ס' מסכתות, זוכה לברכת כהנים שיש בה ס' אותיות, ושני הרמזים עולים בקנה אחד כפתור ופרח ללמדנו על השלום, שבזכותו יקרב הקב"ה את הגאולה העתידה שיעשה הקב"ה מחול לצדיקים בצורת אות ס'.

הקשר הנפלא בין עסק התורה לברכת כהנים

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים, הבה נמשיך במסע הקודש לבאר הקשר בין ברכות התורה למה שאומרים מיד אחריהן ברכת כהנים, על פי מה שמצינו שהקב"ה נתן את התורה

הקשר הנפלא בין ס' אותיות בברכת כהנים לג' נקודות סגול שזוא חולם שהן בגימטריא ס'

דבר בעתו מה טוב לאוהבי תורת הרמז, לבאר הקשר הנפלא בין ג' האבות הקדושים, שבזכותם נתן הקב"ה לישראל את התורה שיש בה ס' מסכתות בתורה שבעל פה, ובזכותם בירך אותנו הקב"ה בברכת כהנים שיש בה ס' אותיות, אשר כפי שלמדנו מדברי רב עמרם גאון מטעם זה תיקנו חכמינו ז"ל מיד אחר ברכות התורה ללמוד מצות ברכת כהנים.

נקדים מה שהביא ה"פנים יפות" (פרשת שלח ד"ה סולת עשרון) גילוי נפלא בשם אחיו הגה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, לבאר מה שמצינו בפרשת שלח מנחת נסכים הבאה עם נדר או נדבה עולה או שלמים בין ביחיד ובין בציבור, וכן מצינו בפרשת פנחס בקרבנות ראש חודש, שלש רגלים, ראש השנה ויום הכפורים, הצד השווה שבהם שהביאו למנחת נסכים סולת מנחה כלולה בשמן (במדבר כח-יב, כ-כח, כט-ג, ט-ד): "שלשה עשרונים לפר האחד, שני עשרונים לאיל האחד, עשרון עשרון לכבש האחד".

והנה בפרשת פנחס הביא רש"י (במדבר כח-ט) בשם רבי משה הדרשן והמקור לכך במדרש (במדבר י"ד-ה), כי הפרים הם כנגד אברהם אבינו שכתוב אצלו (בראשית יח-ג): "ואל הבקר רץ אברהם". האילים כנגד עקידת יצחק אבינו שהקריב אברהם תמורתו איל, כמו שכתוב (שם כב-ג): "ויקח את האיל ויעלהו לעולה תחת בנו". הכבשים כנגד יעקב אבינו שכתוב אצלו (שם ל-מ): "והכשבים הפריד יעקב". אלא שלפי זה צריך ביאור, למה אצל הפר צריך להביא שלשה עשרונים, ואצל האיל שני עשרונים, ואצל הכבש עשרון אחד.

נקודת סגול חסד, נקודת שזוא גבורה, נקודת חולם תפארת

וביאר בדברי קדשו על פי המבואר בתיקוני זוהר (תיקון מב פב), כי נקודת סגול היא רמז על מדת החסד, נקודת שזוא היא רמז על מדת הדין, נקודת חולם על מדת תפארת הכלולה מחסד וגבורה. וזהו שמבואר בסידור האריז"ל לכוון בג' הברכות הראשונות של שמונה עשרה שהן כנגד ג' האבות, בברכה הראשונה "מגן אברהם" שהיא כנגד אברהם יכוון את השם הוי"ה בנקודת סגול שהיא חסד, בברכה שניה "מחיה המתים" שהיא כנגד יצחק יכוון את השם הוי"ה בנקודת שזוא שהיא דין, בברכה שלישית "האל הקדוש" שהיא כנגד יעקב יכוון את השם הוי"ה בנקודת חולם שהיא תפארת.

והנה ידוע כי כל נקודה שהיא עגולה כצורת י' בגימטריא עשרה כמספר האות י', ולפי זה נקודת סגול הכלולה מג' נקודות היא ג' יודי"ן שעולות שלשים, נקודת שזוא הכלולה מב' נקודות היא ב' יודי"ן שעולות עשרים, נקודת חולם שהיא רק נקודה אחת עולה עשרה [נקודת פתח שהיא בצורת ו' ברוחב בגימטריא שש, נקודת קמץ שהיא שילוב של פתח עם חיריק למטה בגימטריא שש עשרה].

הנה כי כן זהו סוד הכתוב: "שלשה עשרונים לפר האחד", כנגד אברהם אבינו שמדתו חסד, שהיא נקודת סגול הכלולה מג' נקודות בגימטריא "שלשה עשרונים" שהם שלשה יודי"ן. "שני עשרונים לאיל האחד", כנגד יצחק אבינו שמדתו דין שהיא נקודת שזוא הכלולה משתי נקודות בגימטריא "שני עשרונים" שהם שתי יודי"ן. "עשרון עשרון לכבש האחד", כנגד יעקב אבינו שמדתו תפארת שהיא נקודת חולם בגימטריא "עשרון" שהוא י' אחת. אלו דבריו הקדושים.

ועתה בא וראה כי כל ג' הנקודות סגול, שזוא, חולם, שהן כנגד ג' האבות הקדושים, כלולות יחד משש נקודות שהן בגימטריא ס', לכן בזכותם קיבלו ישראל זרעם את התורה שיש בה ס' מסכתות בתורה שבעל פה, וכן בזכותם נתברכו ישראל בג' ברכות כהנים שיש בהן ס' אותיות, ומטעם זה מיד אחרי ברכות התורה, שלפי דעת כמה ראשונים יש בהן ג' ברכות, "לעסוק בדברי תורה", "המלמד תורה לעמו ישראל", "נותן התורה", תיקנו לומר ג' ברכות כהנים, משום שקיבלנו את התורה וברכות כהנים בזכות שלושת האבות.

שהברכות יחולו בזכות ג' אבות שנאמר אצלם "כה", בלשון קדשם:

"מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, רבי יהודה אמר מאברהם (בראשית טו-ה) כה יהיה זרעך, [בזכות זה] כה תברכו את בני ישראל, רבי נחמיה אמר מיצחק שנאמר [בעקידתו] (שם כב-ה) ואני והנער נלכה עד כה, לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני ישראל, ורבנן אמרי מיעקב שנאמר (שמות יט-ג) כה תאמר לבית יעקב, וכנגדו כה תברכו את בני ישראל".

וכתב בספר "אלה המצות" למהר"ם חאגיז (אות שעה), כי מכאן המקור למה שנוהגים כשהשליח ציבור אומר ברכת כהנים, עונה הציבור בפסוק הראשון: "כן יהי רצון בזכות אברהם אבינו", בפסוק השני: "כן יהי רצון בזכות יצחק אבינו", בפסוק השלישי: "כן יהי רצון בזכות יעקב אבינו", כי ברכת כהנים היא בזכות שלשת האבות.

ונראה כי לפי זה יתבאר מה שמבואר בזוהר חדש (פרשת נשא דף נ טור א), כי בפסוק הראשון "יברכך" משתחוה הש"ץ לצד ימין כדי להמשיך חוט החסד, בפסוק השני "יא" משתחוה לצד שמאל כדי להמשיך את הדין ולהמתיקו בחסד, בפסוק השלישי "ישא" משתחוה מול ההיכל כדי להמשיך מדת תפארת, ולפי המבואר הרי זה מתאים כנגד שלשה אבות, הפסוק הראשון כנגד אברהם אבינו שמדתו חסד, הפסוק השני כנגד יצחק אבינו שמדתו דין, הפסוק השלישי כנגד יעקב אבינו שמדתו תפארת.

נמצא לפי זה כי הברכה השלישית: "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום", היא כנגד יעקב אבינו עמוד התורה שאינה נקנית אלא בשלום, כמו שכתוב: "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", והרי זה מתאים להפליא למדתו של יעקב אבינו תפארת, העושה שלום בין מדת החסד של אברהם ומדת הדין של יצחק, כי מדת תפארת מחברת את ב' המדות.

הנה כי כן הרווחנו להבין ביתר שאת דברי רב עמרם גאון, שתיקנו ללמוד מצות ברכה כהנים מיד אחרי ברכות התורה, כי העוסק בס' מסכתות שבתורה זוכה לברכת כהנים שיש בה ס' אותיות, ולפי המבואר הכל קשור לג' האבות הקדושים שבזכותם קיבלו ישראל את התורה, ובזכותם קיבלו ישראל ג' ברכות כהנים שהן כנגד ג' האבות.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com